

سمفونی ایران و چین در باغ

نظریه‌های نوگزارش مجله منظر از کارگاه‌های تخصصی مرکز پژوهشی نظر است که در آن صاحب‌نظران برای نخستین بار یافته‌های خود را که در اثر تأمل در موضوع قدیم بدست آورده‌اند به بحث می‌گذارند. این نظر به‌ها بعداً در قالب مقاله‌های مستقل به طور مشروح عرضه می‌شود.

تنظیم گزارش: زهره شیرازی

در ششمین کارگاه نظریه‌های نو در تاریخ ۹۱/۶/۱۴ "مهندس فرخ صبوری"، فارغ‌التحصیل ۱۳۵۱ هنرهای زیبا که تحصیلات خود را در پنسیلوانیا ادامه داده و تجربه کار در دفتر «لوئی کان» را دارد، یافته‌های خود را در نگرشی نو به باغ‌های چینی و ایرانی ارائه دادند.

باغ را می‌توان دایره‌المعارف طبیعی (national encyclopedia) هر کشور دانست که با بازخوانی آن بسیاری از چیزها دریافت می‌شود. اغلب فرهنگ‌ها و اکثر فلاسفه قایل به وجود جوهر و ذات (Essence) در هر چیز هستند. در زندگی و طراحی از یک سو باید بتوانیم جوهر هر چیز را تشخیص دهیم و از سویی دیگر، به مسئله جهانی شدن (Globalization) نیز توجه داشته باشیم. باید هم جهانی بود و هم ویژگی‌های محیطی را داشت. حس مکان، روح زمان و اثر انسان در فعالیت‌ها و حوادث، نقش مهمی را بازی می‌کند. یک طراح باید بتواند عمیق بخواند و بومی‌سازی کند. توجه به ظواهر هر فرهنگ بدون توجه به عمق و مفهوم آن بر کوتاه‌اندیشی دلالت می‌کند. از این رو برای طراحی در یک فرهنگ خاص لازم است جوهره آن شناخته و با زمین و انسان همراه شود.

چین کشور سمبل هاست و نمودش در باغ‌سازی آنها به‌وفور دیده می‌شود. باغ چینی یک باغ پر رمز و راز و پیچیده است که رابطه بین باغ و حیاط و فضای مابین آن بسیار مهم است. باغ‌های چینی همانند باغ ایرانی دیوار دارند. دیواری به رنگ سفید، که اجازه می‌دهد بقیه باغ دیده شود. اتفاقاتی که در این باغ می‌افتد، دید و منظرهایی را خلق می‌کند دائماً عوض می‌شود و این کاملاً متفاوت با باغ ایرانی است؛ بازی با نور و سایه، بافت نرم و سخت، از بین رفتن سکون و سکوت آب با قص ماهیان، تخته سنگ‌های عجیب که انگار از ماه افتاده‌اند، برخورد با شاخ و برگ درختان و ... همه پر از شعر و شاعری است. انعکاس در این باغ بسیار مهم است. دریاچه‌ها، کوه‌های بسیار دور، تخته سنگ‌ها، راه‌های زیگزاگی، کیوسک‌ها، کلاه فرنگی، مجسمه‌های لبه بام و ... همه در ترکیب سهم دارند. هر کدام از اینها بیان‌گر نوع نگاه انسان چینی به جهان است؛ آب کوچک، اقیانوس است، تخته‌سنگ‌ها با چیدمان خاص کوه یا تپه می‌شوند و ... به قول «میرفندرسکی» اینجا یک نمونه از "کلان فضا در ذره فضاست". سایه، مرگ، زندگی، روح و ... در هر جزء دیده می‌شود. لایه‌های مختلف (Layering of Spaces) در به‌وجودآوردن فضا و تجربه باغ چینی، نقش اساسی دارند. در معماری و شهرسازی ایرانی نیز همین را تجربه می‌کنیم؛ رسیدن از اتاق به بازار چه سلسله مراتب دارد، باید از چندین فضای متفاوت با کیفیت مختلف عبور کنیم. ساختمان و معماری باغ چینی هم پر از رمز و راز است و جهت در باغ معنی ندارد.

هر گوشه از باغ چینی پر از پیچیدگی است، هیچ درخت صافی دیده نمی‌شود. حداثی یک فضا به فضای دیگر یک فضای پر است که خالیست؛ زیباییش هم در همین است. کیوسک‌های داخل، مثل ارسلی‌های باغ ایرانیست. پنجره‌های بزرگ آن باز می‌شود تا باغ را به فضای داخل بیاورد. به نوعی معماریش نیز باغ را تکمیل می‌کند. گویی همه تضادها جمع شده‌اند تا این زندگی را جشن بگیرند (celebration of the contrast) و به ما انرژی بدهند. درست مثل اکران نمایش است که دائم همه چیز عوض می‌شود تا تو خسته نشوی. و این همه پیچیدگی، ناشی از جهان‌بینی و تفکرشان است که ریشه در بودیسم، کنفوسیوسیزم و تائوئیسم دارد (تصویر ۱).

بر خلاف پیچیدگی‌های آشکار باغ چینی، بازی باغ ایرانی پنهانی است. باغ ایرانی، مفاهیم پیچیده را به سادگی عرضه کرده است و به دنیای غیر ممکن‌ها می‌رود. قنات و آب پنهان را در جایی که بخواهد آشکار می‌کند. شروع باغ‌سازی ایرانی از صفر است. سبزی یا آب از پیش وجود داشته است. باغ چینی که می‌میرد جای آن را جنگل می‌گیرد و باغ ایرانی وقتی مرد بیابان بر جای می‌ماند. تجربه دو مرگ مختلف؛ مرگ سبز و مرگ خشک (تصویر ۲). در کل، در باغ چینی همه چیز از پیش نوشته شده ولی باغ ایرانی مثل یک کاغذ سفید است که تو خودت آن را می‌خوانی. به‌طور کلی می‌توان گفت باغ ایرانی یک پیچیدگی پنهان دارد و باغ چینی پیچیدگی آشکار ■

تصویر ۲: باغ فین، نمونه باغ ایرانی. عکس: زهره عسکرزاده. ۱۳۹۱.
Pic2: Fin garden, a sample of Iranian Garden, Photo by Zahra Askarzade, 2012.

تصویر ۱. نمونه باغ چینی. مأخذ: آرشیو مهندس صبوری.
Pic1: A sample of Chinese Garden, Source: Mr. Sabouri's Archive.

تصویر ۲
Pic 2

The Symphony of Iran and China in Garden

Reported by: Zohreh Shirazi

In the sixth workshop of New Theories Mr. Farokh Sabouri, who has graduated from the University of fine arts in 1972 and has continued his studies in Pennsylvania and also had the opportunity to work in Louis Khan's office, presented a new approach to Chinese and Iranian gardens in his attainments.

A garden can be acknowledged as the national encyclopedia of a country where new results will be derived from its reinterpretation. Most philosophers of various cultures regard the existence of an essence in every being. Firstly, one should be able to recognize and bring out the essence of every being in life and in designing and secondly consider the globalization. It must be global and present environmental features. Meanwhile, the sense of place, the spirit of time and human activities and events play important roles as well. A designer should be able to perceive and indigenize profoundly. Focusing on appearance of every culture regardless of the depth and the significance of the culture implies a shortsighted perception. Therefore, it is necessary to regard the specific cultures and associate them with the essence of man and globe in every design.

China is the country of symbols that are widely showcased in gardening. Chinese garden is a mysterious and a complex one where the relationship between the garden and yard is fundamental. Alike Iranian gardens, Chinese gardens are surrounded by walls; a white wall which allows the rest of the garden to be seen. As various events happen in the garden, altering visions and perspectives are constantly created and this distinguishes it from Iranian gardens; the play of shadow and light, the coarse and fine texture, the dancing fish which break the silence of water, unusual rocks which seem to be fallen from the moon are all filled with poetry. Reflection is too important in these gardens. Lakes, distant mountains, rocks, zigzag roads, gazebos, pergolas, statues on the edge of the roof and ... are all contributions parts of this combination. Each of these represents a kind of Chinese oversight to the world; a little water, represents the ocean, the rocks represent mountains or hills andas Mirfendereski says: Here is an example of a "macro space in micro space." Shadow, death, life, spirit and.... exist in every part. Layering of space is vital in creating spaces in Chinese garden. The same concept is experienced in the architecture and urbanism of Iran; there is a hierarchy of space for reaching the Bazaar from a room. Chinese architecture and gardening is mysterious as well.

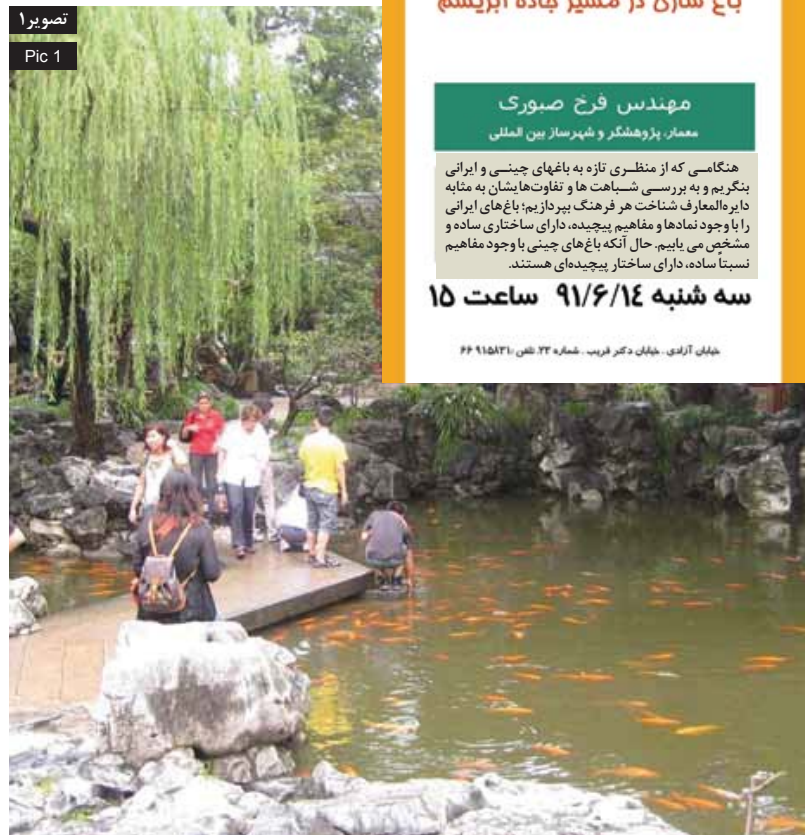
Every place of Chinese garden is filled with complexity, no straight tree is seen. The spaces are connected with a filled space which is also empty and this adds to the beauty of garden. The interior kiosks are alike Iranian Orosi and the large windows invite the garden space inside. Its architecture also completes the garden. There is a celebration of contrasts that brings the energy. Just like a display that constantly changes and doesn't bore the audience. And all this complexity comes from the worldview and thinking rooted in Buddhism, is Confucius and Taoism.(pic1)

Unlike the evident complexity of Chinese garden, Iranian garden offers a hidden play. Iranian garden expresses the complex notions simply and brings them out to the impossible the world. It reveals the hidden and subterranean water willingly. Iranian gardening starts from nothing with the plants and water didn't exist before. If a Chinese garden dies, it will be replaced by a jungle while the Iranian garden will be replaced by desert in case it dies. An experience of two different deaths; a green death and a dry one. (pic 2)

In general, everything is already written in Chinese gardens, but the Persian Garden is a white paper that you read it yourself. Eventually, we can conclude that Iranian garden has a hidden complexity while Chinese garden have an apparent complexity.

تصویر ۱
Pic 1

شماره ۶
نظریه‌های نو

باغ سازی در مسیر جاده ابریشم

مهندس فرح صبوری
معمار، پژوهشگر و شهرساز بین المللی

هنگامی که از منظری تازه به باغهای چینی و ایرانی بنگریم و به بررسی شباهت ها و تفاوت‌هایشان به مثابه دایره‌المعارف شناخت هر فرهنگ بپردازیم؛ باغ‌های ایرانی را با وجود نمادها و مفاهیم پیچیده، دارای ساختاری ساده و مشخص می‌یابیم. حال آنکه باغ‌های چینی با وجود مفاهیم نسبتاً ساده، دارای ساختار پیچیده‌ای هستند.

سه شنبه ۹۱/۶/۱۴ ساعت ۱۵

جایان آزادی - جایان دکتر فریب - شماره ۳۳ طبقه ۹۱۵۴۳۱ ۶۶